

Marnäs-Posten

Ludvika Gammelgårds Nyheter.

Utgiven till Hembygdsfesten den 11 och 12 aug. 1928.

Årgång I	Ansvarig utgivare: Gammelgårdens Tomte. Huvudredaktör: Museimurveln (Musernasa älskling). Red. sekr. och flygande korresp.: Ramido Jieff.	N:o 1
----------	---	-------

Detta

är 1:sta årgångens 1:sta och enda (alltså unika) nummer av den vida spridda, allkända och länge efterfrågade

Marnäs-Posten

eller

Ludvika Gammelgårds Nyheter.

Den vill vara ej blott ett organ, utan en hel hembygdskör med skilda toner på sitt program.

Här skall samsas skämt och allvar, som man ser hur kor och kalvar samsas när de gå på bete. Kossorna, om ock ej vete de fått sluka, lunka tunga, digra, tankfullt allvarsamma. Kalvarna med svansar unga vifta ystert, glädjas, glamma, sparka, sprätta, skutta, kesa, yra av sin sommarresa upp till fåbodlivets fröjder högt i solbelysta höjder. —

Gammelgårdens nyheter äro naturligtvis gamla och skola så vara — de kunna aldrig bli för gamla — men torde dock vara nya för många. De äro delvis en redogörelse för gårdens arkiv och avse att ge en första föreställning om dettas uppställning och olika avdelningar, om vad dessa innehålla — och ännu icke innehålla. Vilket sistnämnda innebär en kraftig maning till bygdens män och kvinnor att rikta arkivet liksom muséet med bidrag av alla slag, innan det blir för sent — d. v. s. innan gamla papper brännas eller på annat sätt förskingras och innan gammalt folk, som har något att berätta från gångna tider, går i graven med sina minnen.

Tidningen är även avsedd att själv vara ett nummer på Sommarfestens program och en som vi hoppas kurant vara på marknaden, som i någon mån kan bidra till att lätta Hembygdsföreningens ständiga stora svårigheter.

Samtidigt med detta blad utges särskilt för sig ett nytryck av "Smällkaramellen", Ludvika Bokstugas tidning vid höstmärknaden 1905, också bevarad i Gammelgårdens arkiv, en åtgärd som närmare motiveras i den nya upplagens förord. *KÖP BÅDA!*

Redaktionen.

Kring årets sommarfest.

Denna tidning kunde också kallas Fest-Posten. Mätte den hinna bli färdig, så att den inte kommer post festum! Och mätte den inte bli för torr, fast den inte är någon flaskpost.

*

Almanackan ger visserligen icke numera varsel och spådomar om väder och vind, men en klok man kan dock ännu där varsna det kommandes spår. Torsdagen den 9:de heter Roland — det kan och bör betyda att vi kan ro i land med festen. Fredagen heter Lars — det är alltså den gamla Larmsmässan, vi fira. Av själva festdagarna heter lördagen Susanna, då bör man kunna vänta vackert badväder, och må Susanna i badet ej störas av några fula gubbar, än mindre några fulla! Blir hon blåsig, må vi bedja: O, mildra ditt sus, Susanna! — Söndagen heter Klara, då måste väl både himmel och sol och stjärnor bli som hon. Men bli dagarna kalla och oklara, får skalden kväda:

O Klara, bada i Hillen ville vi!
Måndan heter nämligen Hillevi.
Och vi få försöka klara oss ändå.

Söndagens fest blir också ett namnsdagskalas för Clara Nielsdotter, den första kvinna, vars namn möter oss i Gammelgårdens antavlor och annaler. Om Anna ler, då måste väl Clara skratta!

Tisdagens namn är Ebbe. Därmed menas tydligen att det bör vara ebb i festbesökarnas kassar, men en blott alltför välbehövlig och välkommen flod i Gammelgårdens.

Onsdagen heter Stella. ty då får man ställa allt i ordning igen efter tillställningen. Stella är annars ett latinskt antiknamn, fast numera vanligen endast ett tiknamn (mest ett romantiknamn). Det betyder Stjärna, vilket på landsmål betyder ko. Så bör alltså den kvigkalv kallas i dopet, som års en fin vinst i Gammelgårdens tombola!

*

En Stjärna kanske har släppt till det horn, i vilket f. d. piparen vid Dalregementet Calle Gudmundsson från Västavik blåser (blås, västanväder, blås!) Han blåser också näverlur, träpipa, flöjt och fiol, fast bara en i taget. Och en hel rad andra storspelmän spela fina låtar att höra på och mindre fina

att dansa efter — de förra utförda av Spel-Gustaf själv, hoppas man, av våra två Axlar från Gräsberg och Silvhyttan, av Ludvig Nämndeman och Viktor Handelsman från Skattlösberg, av mästaren Falu-Gösta med sitt gesäll-lag från Brunnsvik, av Glunten Olle Veirulf och Magistern Nils Jonsson från den unga evighetens stad, storsångare som också låta oss höra sina stämmor. Varjämte kanske ett danslag från en gammal bergsmansgård dansar några vilda gamla krigsdanser från våra egna vilda marker, aldrig förr här framförda i frihet — Fyrmanspolska från Finnmarken, varmed man förr alltid öppnade balen, Stigvals, Korsvals och Skojarn.

Och Hembygds-körens körkarlar och rösträttskvinnor sjunga, och Spegel-Anna ger oss på huden i nya historier, som avspeglar alla våra dårskaper, och rektor Sven Kjersén talar, slottsherren på Vik, världens förnämligaste folkhögskolebyggnad — nog är det en högskola, 7 våningar, en medeltida skyskrapa, och han själv är nästan lika hög och smal. Om Ungdomen och Framtiden talar han. Ungdomen är ju redan nu en god bit längre än sina föräldrar — vad ska den inte då bli i framtiden!

Ett prov därpå visas också på festen — världens längsta dvärg, en företeelse med djup symbolisk och moralisk innebörd, ty han åskådliggör hurusom en liten vanlig människa liksom ett litet folk åtminstone stundtals kan stiga mot skyn och plötsligt växa till en oanad höjd och bli lång som en flaggstång eller åtminstone en radiomast.

En annan rötmånadsfigur nappar kanske i Fiskdammen — Marnästjärns eget Storsjöodjur. På ett par andra krokare kan man få ringar att fastna och därigenom få plu-ringar (det är också ett sätt att slanta), och i Skjutbanan kan Björk och Lindh skjuta skott, fast det är sen och kall eftersommar.

Genom Latitud-Observatoriets linser ser man världen sådan den är — och ej blott världen, utan alla värdar och värdinnor och gäster (och det tycks för resten som om de left på jäst en längre tid). Det är målat som (och av) en Saga och har välvilligt ställts till förfogan av Hantverksföreningen, vars Stefantasi aldrig sviker. Namnet Latitud-Observatoriet anger, att det är breddgraderna, som där särskilt studeras och att detta ej kräver någon ansträngning. Man har även föreslagit namnen Gastronomiska och Mastro-Forts. på sista sidan.

Ludvika Gammelgårds Arkiv

har till stor del den s. k. slumpen att tacka för sin tillkomst och är ett gårds- och bygdearkiv så innehållsrikt och omfattande, att knappt något annat lands- ortsmuseum eller någon enskild gård torde äga något därmed jämförligt. Med undantag av de äldsta och märkligaste urkunderna från 15- och 1600-talen, vilka förvaras i original med avskrifter i ett kassafack i Uplandsbanken i Ludvika, befinner sig arkivet tillsvidare — i avvaktan på en lämplig och brandsäker lokal vid Gammelgården — på Storgården i förvar hos ordföranden, som på s. k. lediga stunder sysslar med dess avskrivning och bearbetning.

Arkivet är ordnat i 6 avdelningar: 1. Jacob Anderssons arkiv (betecknat med J. A.), 2. Sjöbergska arkivet (Sj.), 3. Allmänna Handskriftsarkivet (Allm. Hskr.), 4. Allmänna Trycksaksarkivet (Allm. Tr.), 5. Bild- arkivet (B. A.), 6. Uppptecknings-arkivet (Uppt. A.).

*

1. **JACOB ANDERSSONS ARKIV** (gåva av fru Emma Andersson samt herr och fru Carl Öfverbäck) omfattar 221 handlingar i 42 portföljer, fullständigt ordnade och katalogiserade samt delvis avskrivna. Här ha vi de äldsta och märkligaste handlingarna, tack vare vilka Gammelgårdens egen historia kan följas tillbaka ända till förra hälften av 1500-talet. Den allra första urkunden är daterad 14 dec. 1562 och berör åtminstone indirekt gården, fastän direkt och egentligen en annan gård: det är "en äldrig och siukligh man" Sven i Hagge, som klagar över att Gustaf Wasa avhänt honom hans egendom Fösareboda (nuvar. Fösarbo vid Nedra Hillen i Norrbärke), som låg under Väster Sölfbergs gård (Väster Silverb, nuvar. Stolln och Silvhyttan, var ett av Gustaf Wasas mest omhuldade bergverk); och gamle Sven överläter nu sitt hemman på sin son Peder Svensson, skrivare vid Räkningekammaren i Stockholm, för att han må igenbörda och behålla det såsom sitt eget. Nästa dokument, dagtecknat jämt en månad senare, 14 jan. 1563 (ovanligt rask expedition!), är ett pergamentsbrev från Erik XIV till "vår trotienere och Camer Schriffuere Peder Swensson", där kungen förklarar att han behöver och vill behålla Fösareboda, men i stället åt Peder och hans efterkommande upplåter "*Cronones gårdh benämndh Maranäs*". Detta måste vara just Gammelgården — den var alltså då kronogård, men hade först hört till Västerås domkyrka (varav namnet Biskopsnäset, där Gammelgårdsfolket hade sina utägor, är ett ännu levande minne) och även den liksom så många andra kyrkliga gods indragits av Gustaf Wasa. I urkunden n:o 3, daterad Annandag Påsk 1586, förklarar Clare Nielsdotter (den kände historie-skrivaren och genealogen Rasmus Ludvikssons hustru i sitt 3:dje gifte, fyrmänning med ingen mindre än Georg Stiernhielm), att hon några år förut sålt sin förre mans Peder Svenssons gård

Maranäs till hans brors mäg Lasse Schredder — Rasmus Ludvikssons eget sigill finns bevarat under skrivelsen. Denne Lasse hette Olsson enligt nästa handling, ett arvskifte av 1599 — eller Oluffson enligt ett Kungabrev av 10 maj 1613, som bekräftar ägobytet år 1563 — och detta Kungabrev är väl arkivets värdefullaste dyrgrip, ty det bär underskriften Gustavus Adolphus — Gustaf II Adolfs egenhändiga namnteckning i original!

Enligt ett köpebrev av 1635 kom gården då i händerna på Lasse Oluffssons mäg Jonas Halfwardson d. ä., från vilken det ännu levande namnet Jonas Halfvars hemman härstammar, liksom det andra Marnäsnamnet Nils Nils' hemman kommer av Nils Nilsson, deltagare i arvskiftet 1599. De följande handlingarna röra till största delen Jonas Halfwardsons ättlingar och deras öden och omständigheter under sekel efter sekel ända fram till omkring 1880, och de kompletteras på ett storartat sätt av urkunderna i

2. **SJÖBERGSKA ARKIVET.** Detta består av ej mindre än över 2,200 n:r, ordnade i 92 portföljer, men ej ännu katalogiserade eller bearbetade. Alla hittades på Gammelgården — i trossbottens sågsån på Östra Stugans vind! Nedtrampade, skrynkliga, smutsiga, delvis rättätade och trasiga, men ej värre än att de kunde rengöras, med några ytterst få undantag tolkas och inrangeras i sitt sammanhang. Äldst här är en överenskommelse om jordbyte och råskillnad år 1661 mellan grannarna Eric Nilsson och Jonas Halfwardson i Marnäs — Eric Nilsson har fått bolbyn Marnäs' tillstånd att söka sig ett boställe utan om byn och kallat det Harnäs — här får man alltså veta när Harnäs by grundlades.

Och genom båda dessa arkiv av sammanlagt över 2,400 handlingar får man lära känna nästan allt Gammelgårdens husfolk under mer än 300 år. Ej blott deras namn, sammanställda i fullständiga stamtavlor (stommar till sådana hade redan förut berömvärt utarbetats av de två slutliga släktgrenarnas medlemmar), utan ock rikliga bidrag till krönikan och deras och gårdens, ja hela bygdens liv i hälg och söcken, i arbete och nöje, i hemmet och samhället. Myndiga driftiga bergsmän alla — det tycks i all synnerhet Jonas Halfwardson d. ä:s son Halfvar Jonsson ha varit († 1680) — han köpte sina många syskons delar i gården, som sedan åter delades mellan hans söner Per och Jonas Halfwardson d. y. (levde 1733), stamfäder den förste för östra, den senare för västra stugans släktgren. Ovisst är om Jonas d. y. eller hans son Daniel Jonsson († 1768) byggde västra stugan 1739; där bodde emellertid sedan led efter led: Daniel Danielsson († 1788) g. m. Anna Greta Gröning, omgift m. Gust. J. Löfgrenson — hans dotter Sophia Danielsdotter (antog styvfaderns tillnamn), g. m. Jan Olof Sjöberg († 1854) — Gustaf Otto Sjöberg († 1858), g. m. Lisa Persdotter från

Ludvika By — Per Otto Sjöberg († 1919, ogift) — hans systerson Harald Tholerus († 1921), vars sterbhus sålde gården till Ludvika Hembygdsförening 1922. I östra stugan bodde: Per Halfwardssons son Halfvar Persson († 1749) — hans dotter Catharina († 1765), g. m. Per Larsson från Västansjö, Grangärde († 1758) — deras son Petter Persson († 1782), som byggde svalboden 1770 tillsammans med Daniel Danielsson i västra stugan — hans dotter Catharina († 1798), g. m. Erik Jansson från Brogården, Norrbärke († 1820) — deras son Jacob Ersson († 1841), g. m. Sara Lisa Jansdotter från Östansbo († 1866) — deras dotter Sara Sofia Eriksson († 1908), g. m. Per Eric Andersson från Lilla Snöån († 1879), som 1856 sålde sin hälft i gården till Gust. Otto Sjöberg (varigenom den sålunda åter kom i en familjs ego) och flyttade med alla sina uthus till sin nybyggda gård, senare kallad Jacob Anderssons efter hans son (fru Gerda Öfverbäcks far). I västra stugan ha sålunda bott 7 eller 8 kända släktled, i östra kanske 11, säkert 10 (den kan vara byggd redan på 1600-talet).

Deras namn finnas alla i urkunderna. Det är köpe- och fastebrev, testamenten, arvskiften, bouppteckningar, jordbyten och skogsdelningar, egotvister och förlikningar, stämningar och tingsutslag av lagmansting, häradsting och bergstingsrätten, auktions- och lagfartsprotokoll, storskifteshandlingar, förteckningar på gårdar och på delegare i hyttor och gruvor, andra handlingar rörande bergsbruk såsom malmräkningar och mutsedlar, kontokuranter och räkenskaper, affärskorrespondenser med köpmän och faktorer i Grangärde, Smedjebacken, Vik, Strömsholm, Dalastäder, Mälarstäder, Stockholm. Här finns åtskilligt som rör ej endast gården eller Marnäs, utan också andra byar såväl i Ludvika — särskilt Sörvik, Norrvik och Brunnsvik (t. ex. en bouppteckning hos Jan Persson på Storgården, troligen från 1870-talet), som i Grangärde och Norrbärke och t. o. m. andra socknar, såsom en Charta öfver Sundborn från 1825, en förteckning på bönder i St. Tuna (utan år, men stilen är Jan Olof Sjöbergs). I Jacob Anderssons arkiv hittar man ock bl. a. ett friarbrev från 1710, en släkttreckning skriven 1801 av Joh. Fredr. Muncktell (förf. till Västerås Stifts Herdaminne), utvisande Sjöbergarnas härstamning från "Stormor i Dalom" — samt en förbindelse från 1843 av Jan Andersson i St. Snöån att "exesera" beväring i st. f. Bergsmanssonen Per Eric Andersson i L. Snöån!

Sjöbergska arkivet innehåller utom en mängd dokument med ovannämnda rubriker (särskilt packor av affärsbrev) handlingar om Ludvika och Norrbärke Magazin och fattigkassor 1790—1830, om gästgiveri, post och pass 1730—1850, om soldaten Knipes rote 1750—1850, om en process om gravrum i Norrbärke kyrka 1725—1767; vidare debetsedlar 1800—1850, reverser och lån i Riksbanken, tjänstefolksbetyg, anskaffning och bränning av brännvin, rekvisitionssed-

lar på varor (Sjöbergarna hade också handelsbod), beskrivningar om Potatoes, Pottaska, Salpeterlador, medicinska recept och kurer, apoteksräkningar, läkarböcker, Bondepraktika, gamla tidningar samt enskilda skrivelser i mängd: privatbrev ända från 1711 (från och till Johan Halfvarsson d. y:s söner Sam. och Petter Norrell, barberare i Stockholm) och senare Gröningska och Löfgrenska och buntar av Sjöbergska släkt- och vänbrev, lysnings- och vigselattester, födelse- och dödskort, lyckönskings- och bjudningsbrev. Särskilt rik är kvarlåtenskapen efter Jan Olof Sjöberg och hans bror Samuel Henric (regementspastor, utnämnd till kyrkoherde i Grangärde 1822 men död före tillträdet); så flera Falu Trivialskolas kataloger från 1790-talet, båda brödernas temaböcker och skolanteckningar i en hel rad ämnen och räkningar från deras Uppsalatid (ty även Jan Olof var studerad karl, innan han blev bergsman och faktor och handelsman i Marnäs); vidare en bunt kärleksbrev mellan Jan Olof och Sophie Löfgrenska (en bit ur dem är tryckt i "Gammelgårdens Andar") och åtskilliga portföljer med Samuels teser och disputationer, ansökningar och fullmakter, predikningar och personalier — allvarliga papper, men också dikter både på svenska och latin och skämtsamma verser av och till honom, som tydligen var en muntergök fastän präst; under ett koncept till kungörelsen om lysningen för Jan Olof och Sophie skriver han "Sorgens beklagande undanbedes". Under signaturen Kurre utkämpar han en rolig och stundom väl mustig poetisk skärmytsling med ett fruntimmer, som än skriver sig C. M. L., än CaMiLLa och som inte blir svaret skyldig. En dikt heter "Kurre Brors Berättelse om sitt Lefverne och Död", en "Öfver Camillas Brudsäng", en "Den Sjuka Kurre Testamente", undertecknad "Kurre favorit-Katt och Öfver-Jägmästare i Jungfru-Buren". En annan har underskriften "Rätting, gammal troctienare i CaMiLLas kjolsäck".

Vem var CaMiLLa? En litteraturhistorisk gåta som återstår att lösa! — Ett kuvert innehåller beskrivningar på dansturer — "Fransosen", "La Jalousie", Bernnadottie", "Ecko", "Tour På Betti" m. fl. —, lekar och andra sällskapsnöjen (en logograf, skrivleken "Den skräliga-Mari Petsell-gnor-som en vägvisare"). En portfölj är fylld av handskrivna musiknoter (där finns ett brev till Jan Olof om lagning av en klarinett), en annan av dikter, avskrivna av Per Erik Andersson och hans hustru och andra.

3. *ALLMÄNNA HANDSKRIFTS-ARKIVET* består hittills endast av 35 katalogiserade nummer, men åtskilliga ligga och vänta på att ordnas och skrivas in i matrikeln. Det är gamla handlingar i original eller avskrift från skilda byar och gårdar i Ludvika, men även i andra Väster Bergslagssocknar. Det är fastebrev o. dyl. — de finast textade sitta i glas och ram på Gammelgårdens väggar; det är räkenskaps-, kassa- och motböcker, bland dem några efter brukspatron G. Öhman på Sörvik,

Ludvika Bryggeris Journal på 1860-talet, räkenskaper från Finnbo Bruk på 16- och 1700-talen, storskifteshandlingar o. a. från Flatenbergs by i Norrbärke, avskrifter om Malingsbo (gåva av organisten Törnkvist), förteckning på Väster Bergslagens hytter och deras nummer (Norrviks var W 5 B, Brunnsviks 6, Sörviks 7 och 8, Persbo 9 och 10, Lodwika Cronohyttans 11, Enkullhyttans 14, Klenshyttans 15, Gonäs 16, Marnäs 38) — samt en samling bomärken från Väster Bergslagen (118 st., därav 48 från Ludvika). Vidare fotostatiska kopior och avskrifter av Hjälpskattelängden för Elfsborgs Lösen 1571 för hela Väster Bergslagen — denna märkliga bouppteckning för varje skattegård i hela landet —, vilka snart torde komma att offentliggöras. Och slutligen avskrifter av alla handlingar rörande Väster Bergslagen i Kröningsvärds Samlingar och Diplomatarium Dalecarlicum fr. o. m. år 1352, däribland Gustaf Wasas första jordebok 1539. Dessa urkunder äro värdefulla komplement till de äldsta i Jacob Anderssons och Sjöbergska arkiven; i jordeboken 1539 nämnas Nils Arfwidsson och Jon Björsson i Marnäs (bådas gårdar hade förr legat till Västerås Domkyrka) — den förra var troligen far till Nils Nilsson, den senare kanske farfar till Jonas Halfvarsson d. ä., vilkens far i så fall hetat Halfvar Jonsson liksom hans son. I Elfsborgs Lösen 1571 förekommer en Joen Björsson i Dagkarlsbo samt jämte Niels Nielsson endast Hans i Marnäs: han var väl Peder Svenssons bror, vars måg Lasse Schredder köpte gården av Clare Nielsdotter och vars dotterdotter blev Jonas Halfwardsson d. ä:s maka —

4. *ALLMÄNNA TRYCKSAKSAR-KIVET* är likaledes endast påbörjat, blott 15 n:r ha hunnit katalogföras. Det utgöres av tryck från olika håll, som ej kunna inrangeras i Boksamlingen, alltså häften eller blad, tidningsurklipp o. dyl. — en mängd sådana ha samlats och samlas alltjämt, också bidrag till bygdens historia och beskrivning, däribland allt källmaterialet till Karl Erik Forsslunds skildring av Ludvika stad. Bland de hittills ordnade märkas sånger och visor med eller utan noter, ett intressant protokoll vid sammanträde mellan arbetsgivare i Ludvika 1873, undertecknat av Nath. Fröding, G. Öhman och Carl Edv. Roth, tryck rörande Ludvika Bokstuga och Folkets Hus m. m.

5. *BILD-ARKIVET*. Katalog är upplagd, men föga mer har ännu kunnat åtgöras. Hit höra Gammelgårdens tavlor samt främst och huvudsakligen fotografiska och andra bilder från bygden — av landskap, stadspartier, byar, gårdar, hus, rumsinredningar, möbler, människor — de sista, folktyperna, icke minst av värde. Den redan befintliga men ej ordnade samlingen av sådana fotografier, bland dem ej så få gamla, torde bestå av minst ett tusental endast från Ludvika — och sannolikt omkring 3,000 från hela Väster Bergslagen. Här

mottagas alla bidrag med största tacksamhet — sänd Hembygdsföreningen allt vad ni knäpper och alla landskapsbilder och porträtt ni har, som återge något för bygden typiskt eller säregt, helst fotografier från äldre tid och av sådant som är försvunnet eller förändrat!

6. *UPPTECKNINGS-ARKIVET*

skäms inte för sig — det består av närmare 500 n:r under 52 rubriker, ordnade i 27 portföljer, numrerade och katalogiserade. Här gäller det ej gamla handlingar, utan uppteckningar av ännu levande folkminnen av alla slag. En del rubriker må nämnas: Naturskydd i Väster Bergslagen (förteckning på redan fridlysta och till fridlysning föreslagna naturminnen); Häls seder och sockendräkt; Näringar och binärningar (Bergsbruk, Jakt och Fiske, Jordbruk, Boskapskötsel, Linberedning, Lyse, Brännvinsbränning m. m.); Växt-, Djur- och Personnamn (även bi- och öknamn, t. ex. på luffare som hade kvarter hos Landfors Johanna i Norrvik — hon och hennes "hotell" vore värda en minnesteckning!); en samling Ordappar på Ludvikamål — 1405 st., därav 255 ortnamn från socknen, varav endast ett fåtal står på Generalstabskartorna; Ordspråk och Ordstav, Gåtor, Tydor och Märken (väderleks- och andra); Svar och Roligheter, Uttryck och Talesätt, Bergsmanshistorier och andra "revaljur" (såsom om gamle häradsdomaren Per Danielsson, om den originelle komminister Nordvall); Lätar, (95 st. hittills upptecknade, 51 från Grånje, 27 från Ludvika, 5 från Norrbärke och 12 från Söderbärke); Sägner, över ett hundratal hittills upptecknade — om Gud Fader och Ono (den Lede), om Hillklinten och Väsman, Jättar och Tomtar, Forskarln (Näcken) i Ludvika strömmen och Landforsen, Råhanda — gruv- och malmsägner —, om Hyttor och Smedjor och gömda skatter, Gångare och Utbölingar, Blåkullafärder, Kuckelgubbar såsom Troll Per Orsa vid Klysningen m. m., m. m.

Utrymmet tillåter ej att gå närmare in på dem, men dessa bygdesägner ha sitt särskilda stora intresse och värde. Teckna upp dem Ni hör eller minns — skriv ned alla "folkminnen" Ni får tag i av alla olika här ovan uppräknade slag (ej minst namn på gårdar och tegar, ångar och slogar, fall och kolbottnar, vikar och uddar, gruvor etc.!) — hälst på bygdens gamla mål och alltid med angivande av sagesmannens och upptecknarens fullständiga namn och ålder — och sänd in det till

Ludvika Gammelgårdens Arkiv!

K. E. F.

Utdrag ur

Hembygdsföreningens Medlemsmatrikel,

som på samma gång är
Ludvika Adelskalender,
alfabetiskt uppställt av
MICKEL VON SOLLEN.

(Forts. av Ludvika Bokstugas Medlemsmatrikel i "Smällkaramellen" 1905).

*Förord: "Yvs ej av fädrens ära,
en var har dock blott sin".
De adelsmärket bära,
som gästa stugan min.*

Gammelgårdens Tomte.

*Ankarcrona och Olivecrona,
det är gamla namn som klangfullt
tona.*

*Annars kan av slika blott jag finna
en Eugen, en Hiort och en Hiortinna.*

*Björkman öppnar bergsmansklädd
balunsen,
följd av Backman, Boström, Brandt
och Bunsen.
Komma Bergman, Bergh och Berge
se'n
blir det i vår långdans många Ben!*

*C. R. mycken rämmil fraktat hit.
Hade alla samma nit och flit!*

*Dagkarlsbo-Jan Fredrik är oss trogen.
Dahlberg han är Direktör i logen.*

*Ekar måst i stan för yxan falla.
Ekengren han faller Sjögrens alla.*

*Fiolen smäktar, Flickornas Alfreds ben
vika sig i dansbanlampors sken.*

*Gustaf Pettersson, vår riksdagsman,
gästar Hällbacken nån gång iblann.*

*Halvarskungen högt och härligt bor
nära himlen, vilket knappt man tror.*

*Impregnerare och Ingenjörer,
Idrottsyrkesmän och -amatörer,
innerligen intressera bör er
Gammelgårn — vi hoppas den ej
stör er!*

*Jazzen går, men hambo ock vi dansa,
rolig som en saga — Saga Jansa!*

*Kocken, Kocken —
sällan har ett Kommunistiskt Kom-
pani en tocken
käck Kapten — si guldknapp-prydd
rocken!*

*Lundberg, 50-årig yngling, snickare åt
bagare —
blir med åren kvickare, allt mindre
klagare.*

*Mossbergs åka skidor jämt — de ha
också Valla, som är utmärkt bra.*

*Norman, J. P. — gamla tiders värn- och
vårdman.
Norling — nya tiders järn- och
Fordman.*

*Olsson heta flera, men Othello
finns här ingen, om ej i Odd-Fellow.*

Uplands Enskilda Banks

avdelningskontor i Ludvika är icke lika gammalt som
LUDVIKA GAMMELGÅRD
men är ändock c:a 30 år äldre än någon
annan bank på platsen.

Gammelgårdens gynnare och vänner böra ordna alla sina affärsangelägenheter i
UPLANDS ENSKILDA BANK.

Checker och resekreditiv utfärdas över hela världen. Genom c:a 50
egna kontor och överenskommelse med en del övriga banker kan en Up-
lands Enskilda Banks sparkassebok användas som resekreditiv inom hela
landet på c:a 500 platser. Begär kontors- och ombudsförteckning.

Medan Ni är på resa förvaras Edra tillhörigheter säkrast i bankens
nyinredda, fullt moderna, brandsäkra kassavalv.

Fullständig bankrörelse. •• Telefoner n:o 1 och 4.

*Persson heter också en och ann person.
O. P. leder stundom till Polisstation.*

*Qvick är svårt att vara — det bevisa
spalterna i fler än vår avisa.*

*Rinde, Reini, Rydberg, Roth och Rapp
springa till vår sommarfest i kapp.*

*Strömmen går mot norr, men vi ha även
Söderström — mot hembygdskörn
han höjer näven.*

*Tjädrar ha vi några mitt i stan,
spela hela natten, sjunga hela dan.*

*Ur ej Stefan dricker — är dock ej
därför ste-fanatiker, o nej!*

*Viderström, som sotar våra rör,
styv deklamator, aktör, charmör —
stundom svart som hin, men lika fin
annars som kapten Vallin.*

*Xylofon av trä man hamrar på.
Hammar hamrar kopparpottor små.*

*Ystad ligger långt från malmsjön
Väsman —
därifrån kom Malmsjö hit som
prässman.*

*Zink och silver Paling och Lodin
sålt åt Josef Berglund — fyndort
fin.*

*Åderlätning lär man åter bruka.
Stina, Agnes, kuppa ni de sjuka?*

*Älgar sägs vid Gammelgårn ha gått.
Kanske var det Elg & Persson
blott?*

*Öfverbäck, kassören, ropar ej
förr'n vi kommit över bäcken hej!*

*Övrigt folk i bygden, gubbar, gummer,
skola adlas först i nästa nummer.*

Forts. fr. första sidan.

dontiska Observatoriet på grund av den
Zeppelin-luftskeppsform och den mass-
verkan, de iakttagna fenomenen förete.

Vid Marknadsgatan får man allt vad
till livets nödortft och njutning hörer,
i magen att stoppa — kaffe med doppa,
cigarrer att snoppa, filbunk till soppa
— sen kan man galoppa till stugorna
och nasstun att bese deras samlingar,
som också ha några Gammelgårdens
Nyheter att bjuda på, däribland ett stor-
stättligt skåp och en finfin kista med
årtalet 1780 och namnbokstäverna C.
P. D., det är Catharina Persdotter som
var husmor just här på Gammelgården
vid den tiden; detta skåp och denna
kista stå jämte flera andra bohagsting
nu åter på sina ursprungliga platser,
där de left sitt liv och gjort sin tjänst
— de härstamma från Gammelgården
liksom fru Gerda Öfverbäck, vilken
jämte sin make, vår skattnästare skänkt
dem till samlingarna.

Eller man kan till sist som gäst få
vara med och fira

Trollbröllopet,

som nu ständar i en fäbodstuga i Spel-
logen liksom det stått i minst ett tjug
andra fäbodstugor i Dalarna, så t. ex.
vid Brudberget i Gränje, som därav fått
sitt namn (liksom Brudskogen i Appel-
bo, i vars kyrka trollens brudkrona allt-
jämt finns kvar). Trollen ha varit efter-
hängsna och tyckas vara så än i dag,
och det är väl inte att undra på att de
dras till vackra fäbokullor och lockas
av deras muntra eller sorgesamma
kärleksvisor och vall-låtar, sjungna av
klara röster eller spelade på fiol och
pipa, horn och lur. Vilket allt Troll-
bröllopets gäster få se och höra.

Varen alltså välkomna till skogs och
till gårds och till bords!